עלון שבועי מבית "בני אמונים"

וכל מאמיניך

בני אמונים

פרשת בהר

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפילה בפרשה

שמירת שבת לשם ה'

"וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַה'" (כה ב)

את לשון הכתוב "שַׁבָּת לַה'" ביאר רש"י: "לשם ה', כמו שנאמר בשבת בראשית", והדברים טעונים הסבר.

ביאר הגאון **רבי יעקב יוסף גינז** רבה של בְּסַרְמִין: את מנהג השביתה ביום השבת ובשנת השמיטה ניתן להסביר גם בדרך טבעית כיוון שהשביתה מספקת את המנוחה הנחוצה לאדם ולאדמה כדי להחליף כוח, ולכן אף אומות העולם בחרו להם יום לשביתה כדי לנוח מעמלם.

אולם אנו היהודים מצווים להתעלם מכל הסיבות הטבעיות ולשמור את יום השבת אך ורק 'לשם ה" כפי שכתב רש"י. מטעם זה מעולם לא ראינו גוי המוסר נפש למען שביתה ביום מנוחתו, ולעומת זאת רבבות אלפי ישראל מסרו נפש במהלך הדורות על שמירת השבת, כי כאמור הללו נחים אך ורק לשם מנוחה, אולם אנו נחים כדי לקיים את ציווי ה'.

לפי פירוש זה נוכל לפרש את נוסח תפילת המנחה בשבת: "יכירו בניך וידעו כי **מאתך** היא מנוחתם" - כיוון שהיהודים מכירים בכך שמנוחתם ביום השבת היא מחמת ציווי ה', "ועל מנוחתם יקדישו את שמך" - לפיכך הם מקדשים שם שמים ומוסרים נפש על מנוחתם.

'הרי בשמים'

לימוד מוסר מחשבון השמיטות

"וְהָיוּ לְךָ יְמֵי שֶׁבַע שַׁבְּתֹת הַשָּׁנִים תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה" (כה ח)

יש להבין מדוע מפרטת התורה את חשבון השנים, וכי אין זה פשוט ששבע פעמים שבע שנים מניינן הוא: "תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה"?

מוסר נוקב למד מכך **המגיד מדובנא**, וכדרכו הסביר אותו במָשָׁל:

מעשה בעני ששנים רבות חיזר על הפתחים וקיבץ פרוטה לפרוטה, ולאחריהן עלה בידו לצבור שק גדול גדוש במטבעות. לעת זקנתו החל להתלבט בהידור ולנהוג בעצמו מנהגי כבוד בהטעימו: הן עשיר גדול אני, ומטבעות מצויים באמתחתי לרוב.

יכול היה להמשיך לשגות בדמיונותיו לאורך ימים, אלא שאז פגש אותו אחד מרעיו ואמר לו במנוד ראש: "סכל שכמותך; מתפאר הנך באלפי הפרוטות שברשותך. לך נא אל השולחני ובקש ממנו שיפרוט אותן למטבעות זהב. כאשר תגלה כי בידך לא נותרו אלא עשרה מטבעות, תשכיל להבין את מצבך האמתי"...

כך גם האדם; בצעירותו סבור הוא כי ימים רבים, שבועות וחודשים ארוכים נותרו לו כדי לחיות ולהספיק לבלות בעולם בטרם ינוח במנוחת עולמים, אולם אם יחשב היטב את הימים, השבועות, החודשים והשנים, כפי שמפרטת התורה ומחשבת את חשבון השמיטות והיובלות ימצא שכולם יחדיו עולים אולי ליובל וחצי ולכל היותר שניים, אשר הינם 'כצל עובר'. על כן ישכיל לנצל כל רגע בחייו אך ורק כדי לקנות קנייני נצח, ולא יבזבז חלילה להבל ולריק.

'אהל יעקב'

איסור הונאה ביראת שמים

"וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹקֶיךָ" (כה יז)

לא לחינם הסמיכה התורה לאיסור הונאה את הציווי: "וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹקֶיךָ", אלא ללמדנו שאף בענייני יראת שמים אל לו לאדם לרמות את חבריו.

וכמעשה שהיה עם הרה"ק **רבי משה מסאוראן** זצ"ל, שבהיותו מסתופף בצל קודשו של רבו הקדוש, רבי ברוך ממעז'יבוז, רגיל היה להתפלל בהתלהבות גדולה עד מאוד. פעם פגע בו הרה"ק **הסבא מִשְׁפּוֹלִי** זי"ע ואמר לו: "אברך, דע לך שהכתוב מזהירנו: 'וְלֹא תוֹנוּ... וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹקֶיךָ' - עליך להיזהר שלא להונות את הסובבים אותך ולגרום להם לחשוב שכביכול ירא שמים אתה". לימים סיפר רבי משה שהערה קצרה זו היכתה בלבו שורשים וסללה בקרבו מסילה חדשה בעבודת ה'.

'ליקוטי שושנים'

ברוך הגבר אשר יבטח בה'

"וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה לוֹ גֹּאֵל וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וּמָצָא כְּדֵי גְאֻלָּתוֹ" (כה כו)

דרש הגאון **רבי חיים** וויץ תלמידו של בעל ה'**מנחת חינוך**':

דרך העולם היא שכאשר נזקק אדם לעזרה, תחילה משליך הוא את יהבו על קרוביו וידידיו שיסייעו בידו, ורק אם אינו זוכה לקבל מהם עזרה אזי זועק הוא אל אביו שבשמים. לעומת זאת מי שאין לו קרוב וגואל, מיד שם הוא את ביטחונו בצורו.

על אדם שכזה רומזת התורה כאן; כיוון שאין לו גואל ואינו שם מבטחו בשבר ודם, מובטח הוא כי תשיג ידו וימצא כדי גאולתו.

וכבר מקרא מלא אמור בעניין: "אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם וְשָׂם בָּשָׂר זְרֹעוֹ... בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּה' וְהָיָה ה' מִבְטַחוֹ" (ירמיהו יז ה; ז).

'ליקוטי חיים'

ברכות הארץ בזכות אמן

"וְנָתְנָה הָאָרֶץ פִּרְיָהּ וַאֲכַלְתֶּם לָשֹׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח עָלֶיהָ" (כה יט)

ראשי התיבות: "וְנָתְנָה הָאָרֶץ פִּרְיָהּ" הם בגימטריה צ"א כגימטרייה של 'אמן'. רמז לנו הכתוב כי אם נקפיד על עניית אמן בכוונה כראוי, מובטח לנו כי נאכל לחמנו לשובע ונשב לבטח בארצנו.

'דעת משה'

ברכה מושלמת על המזון

"וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת... וְצִוִּיתִי אֶת בִּרְכָתִי לָכֶם" (כה כ-כא)

"לָכֶם" (עם הכולל) בגימטרייה 'אמן'. ניתן אפוא לדרוש את הכתוב כך: "וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל" - כאשר תבואו לברך על מזונכם, אזי "וְצִוִּיתִי אֶת בִּרְכָתִי: לָכֶם" - ציווי הבורא הוא שנשלים את ברכתנו ב'לכם' - בעניית אמן שהיא בגימטרייה 'לכם'.

'ציצים ופרחים'

צירוף גולם למניין

"לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ" (כה מו)

במסכת ברכות (מז ב) מספרת הגמרא כי כאשר פעם נכנס רבי אליעזר לבית הכנסת שהיה חסר בו עשירי למניין, שחרר את עבדו הכנעני וצירפו כעשירי. והקשו בגמרא: הרי לכאורה עבר בכך על מצוות: "לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ"? ותירצו שהיה זה בגדר 'מצוה דרבים', ולכן הותר לו הדבר.

רמז לדברים מובא בספר **'משכנות ישראל'** בפרשתנו: ראשי התיבות 'לְעֹלָם בָּהֶם' הינם: "**לשחרר עבד לצורך מנין בבית הכנסת - מותר**".

בעניין זה סיפר הגאון **רבי אפרים זלמן מרגליות** בעל 'בית אפרים': "בילדותי פלפלתי עם אבי בשאלה (ראה משנה ברורה נה ד): האם ניתן לצרף למניין גולם שנברא באמצעות ספר יצירה. תוך כדי דיון הבאתי לפני אבי ראיה מהמעשה הנזכר בגמרא וטענתי שאילו היה הדבר אפשרי, לא היה עובר רבי אליעזר על מצוות עשה, הרי מקובל גדול כמוהו יכול היה לברוא גולם, ומכך שלא ברא מוכח שאין לצרף גולם למניין. ושיבח אבי את דבריי".

'מעלות היוחסין' הוספות חדשות א

גאולתנו - בזכות תפילות אבותינו

"כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב אֶת גְּאֻלָּתוֹ" (כה נב)

דרש מרן ה'חפץ חיים': רבות מבקשים אנו על הגאולה בתפילותינו, אולם יכול האדם לתמוה: כיצד זה ייתכן כי אנו הדלים נזכה למה שאבותינו, קדושי עליון מדורי דורות, לא זכו על אף ששפכו על כך נהרות דמעות, וכי טובים אנו מהם?!

ברם מן הפסוק שלפנינו נוכל ללמוד, כי כשם שעבד עברי משלם בעבור יציאתו לחופשי בהתאם לשנות העבדות שעוד נותרו לו, וככל שהשנים עוברות, עליו לשלם פחות, כך גם אנו; נגזר עלינו כי לא נצא מן הגלות בטרם יעבור סך מסוים של שנים, אולם ככל שהשנים עוברות די בכמות פחותה של זכויות כדי להיגאל. לכן אנו שנמצאים בדור הקרוב לגאולה, עלינו להתחזק בתפילה, להאמין ולקוות כי מפאת קרבת עת הגאולה, יספיקו גם מיעוט זכויותינו כדי להיגאל.

'חפץ חיים' על התורה

אם כבנים אם כעבדים

"כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם" (כה נה)

במסכת בבא בתרא (י א) הביאה הגמרא את הכתוב (דברים יד א): "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם" הנראה כסותר לפסוק שלפנינו, ופירשה: בזמן שישראל עושים רצונו של מקום נקראים הם 'בנים', ובזמן שאין עושים רצונו של מקום נקראים 'עבדים'. והדברים טעונים ביאור: אם אין עושים רצונו, במה נחשבים הם כ'עבדים'?

אלא שאם נדקדק בדברי חז"ל נראה שלא נקטו לשון: "בזמן **שעובדים על מצוותיו** של מקום" אלא אמרו: "בזמן **שאין עושים רצונו**", ויש לפרש כי התכוונו בכך לאלו המקיימים את המצוות רק מחוסר ברֵרה, אך מתחמקים מלבוא לידי חיוב במצוות שיש בידם להיפטר מהן, אף שקיומן בוודאי יגרום נחת רוח לבוראם.

הנהגה זו דומה להנהגתו של עבד העושה הכול רק כדי לצאת ידי חובה, אך לא לזו של בן אשר מתוך אהבתו לאביו מבקש להוסיף לו נחת רוח יותר מן המחויב. וזהו שאמרו חז"ל כי: "בזמן שעושים **רצונו** של מקום" אנו נקראים בנים, ואם לא כן נקראים אנו עבדים.

'תוספת ברכה'

דוגמה למצווה שכזו היא מצוות עניית אמן. האדם אינו מחויב לברך ברכותיו בפני אחרים שיענו אמן, אך יש בהנהגה זו מעלה יתֵרה, שהרי עניית אמן משלימה ומקיימת את הברכה (דרכי משה או"ח קסז). אם נשתדל תמיד לברך ברכותינו בפני אחרים שיענו אחריהן אמן, בוודאי יקרבנו הדבר להיות בנים לה' ולא רק עבדים.

כך כתב רשב"י בזוהר הקדוש (תיקונים מ א):

"העונה אמן בכל כוחו יקוים בו הכתוב (ישעיה נח ט): 'אָז תִּקְרָא וַה' יַעֲנֶה', ורמז לדבר: 'אז תקרא' - 'אז' רומז לשמונה האותיות המרכיבות את השמות הוי"ה ואדנ-י ששניהם יחד בגימטרייה אמן, אזי 'וה' יענה' ויתבטלו מכם כל הגזרות הרעות".

לקראת הילולא דרשב"י ע"ה, נתחזק כולנו בעניית אמן כראוי,
וכך נזכה שיענה השי"ת לתפילותינו
ויסיר מעלינו כל גזרות קשות ורעות. אמן.
האט'ס גיפועלט אלעס גוט!

"אָז תִּקְרָא וַה' יַעֲנֶה" (ישעיה נח ט)

תענה אמונים — הארות בסדר התפילה

תפילת 'לעולם יהא אדם' (ב)

במאמר זה נעסוק בהמשך תפילת 'לעולם יהא אדם'. לאחר שדיברנו על מעלת האדם הירא את השם בסתר ובגלוי, ממשיכים אנו לפרט חובות נוספים שצריך לנהוג האדם הירא את ה' בסתר כבגלוי:

הודאה על האמת כתנאי לתפילה

אמר המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: במדרש (שמו"ר ז ד) אמרו חז"ל כי כשם שקילוסו של הקדוש ברוך הוא עולה מפי הצדיקים בגן עדן, כך עולה הוא מפי הרשעים בגיהינום, שמורידים דמעות כמים עד שמצננים את אש הגיהינום בדמעותיהם ואומרים לקדוש ברוך הוא: "יפה אמרת, יפה דַּנְתָּנוּ...".

למדנו מכאן עד כמה חביב בעיני המקום שיהא האדם 'מודה על האמת', כי כך מתקלס ומתעלה שמו הגדול. לכן אומרים אנו בתפילה: "לעולם יהא אדם... ודובר אמת בלבבו", שיודה באמיתות הבורא ויכיר בעובדה שבלעדיו אין בידו מאומה, וכל בקשותיו בתפילה לא יהיו בגדר תביעה, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום.

הודאה על האמת הינה הקדמה הכרחית לתפילה, כי מי שניגש לתפילה בעודו סבור שהצדק עמו והכול מגיע לו בדין הרי זה דובר שקר שעליו נאמר (תהלים קא ז): "לֹא יֵשֵׁב בְּקִרְבְּ בֵּיתִי עֹשֵׂה רְמִיָּה דֹּבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי", אך מי שמכיר, מבין ויודע שהכול מגיע לו בחסד ולא בדין, ראוי שתפילתו תיענה (אור יחזקאל ח"ז עמ' קכד; ריח)

וישכם ויאמר

נוסח זה של "מה אנו מה חיינו" נאמר, כידוע, בעת תפילת הנעילה ביום הכיפורים. ביאר ה'חתם סופר' (עה"ת פר' קדושים) שהמקור לאמירתו הוא על פי דברי הגמרא (נידה ל ב) שבטרם לידתו משביעים את האדם: "תהי צדיק ואל תהי רשע, ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה - היה בעיניך כרשע. והוי יודע שהקדוש ברוך הוא טהור ומשרתיו טהורים, ונשמה שנתן בך טהורה היא, אם אתה משמרה בטהרה - מוטב, ואם לאו - הריני נוטלה ממך".

הסיבה שאנו אומרים נוסח זה בתפילת הנעילה לקראת סוף יום הכיפורים, היא כיוון שאז נפתח לב האדם כתוצאה מהצום ומהתפילות הרבות, ומסוגל הוא להגיד את הדברים באמת ובתמים, ולא בבוקר היום הקדוש כשלִבו עדיין לא נשבר בקרבו, ודבריו נאמרים לעתים מן השפה ולחוץ.

אולם שבח גדול יותר הוא לאדם הדובר אמת זו בעומק לִבו, שכבר בהשכמה הוא יכול לאמת את שבועתו זו מתוך הכרה מוחלטת באפסיותו כלפי המקום. ולכן אנו מדגישים בנוסח תפילתנו שבכל יום: "וישכם ויאמר" - שלא ימתין עד תפילת הנעילה, אלא תמיד יהיה שלם באמת זו.

עוד שאל הרה"ק מקרעטשניף זצ"ל: "מפני מה אנו מדגישים 'וישכם ויאמר'"?

והשיב: "אדם שישן שנת לילה עמוקה, קם באיחור והתפלל בחיפזון ללא הכנה כלל, אין זה מפליא שיאמר: 'מה אנו מה חיינו', אך החידוש הוא שאף אדם שקם בהשכמה, הכין עצמו לתפילה במשך זמן רב ועתה ניגש לתפילה כראוי, אף הוא צריך להכיר בעובדה ש'מה אנו מה חיינו... ומותר האדם מן הבהמה אין', וחלילה אל לו להיכנס לתפילה מתוך גאווה" (בית שמחה ח"ב אות תרמה).

מותר האדם מן הבהמה אין

תמה הרמב"ן בדרשתו על מגילת קהלת (ס' לו) כיצד ניתן לקבוע כי: "מותר האדם מן הבהמה אין?" הרי קיימים רבים וצדיקים אשר התעלו והגיעו למדרגות מרוממות, והם בעלי בריתו של הקדוש ברוך הוא כאברהם יצחק ויעקב?

ולפיכך פירש: אין כוונתנו לנשמה שבוודאי יכולה להתרומם עד רום השמים, כי אם לגוף. שאין בגוף האדם מעלה יתֵרה על הבהמה, שכן אף האדם המרומם ביותר לא יכול להועיל לגופו, וסופו למות ולשוב אל האדמה כמו הבהמה.

ועל אמירה זאת אנו מוסיפים: "אבל אנחנו עמך בני אברהם יצחק ויעקב..." - יכולים אנו להתנתק כאבותינו מכבלי הגוף ולהידבק בשכינה בכוח המצוות והמעשים הטובים, וכך, אף שהגוף אינו מותיר אחריו זכר בעולם הזה, נשמתנו תמשיך להאיר לדורי דורות.

ובסידור 'מגיד צדק' פירש, כי בוודאי יש לאדם מותר מן הבהמה, והוא ה'איך' - ראשי התיבות: 'אבל יש נשמה': מעלתו ויתרונו של האדם על הבהמה היא הנשמה הקדושה השוכנת בקרבו שבכוחה לרוממו ולגדלו.

ענוותנותו של ה'צמח צדיק'

סיפר הרה"ק ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ זצ"ל: "מעשה היה ובחג השבועות נכנס זקני הקדוש בעל 'צמח צדיק' לבית הכנסת ומיד נאנח באומרו בענווה עצומה: 'מביט אני סביבי ורואה כי אין בכל העולם בריה נמוכה ושפלה ממני. הרי אין לי חלק בעולם הזה, וגם לא בעולם הבא; בעולם הזה באים אליי 'יהודים בכל יום ויום להתאונן בפניי על מצבם הקשה: לזה פרצה מגֵפה בעדרו, ילדו של זה חולה, ופרנסתו של זה קופחה - הרי רק לב-אבן לא יתפלץ בשומעו צרות כה רבות של אחינו בני ישראל, היאך אוכל אפוא ליהנות מן העולם הזה?!

ואף בעולם הבא: הן בכל עת מצוא משמיע אני דברי תורה בפני 'יהודים, הללו רושמים את הדברים בספר ולאחר מאה ועשרים בוודאי 'דפיסום. והנה 'יבוא 'יהודי ויקנהו, ובשבת קודש 'יניחנו על שולחנו כדי שיהא השולחן בגדר 'בסיס לדבר המותר' ויוכל לטלטלו, ושם בעולם הבא 'לקוני ויאמרו: 'האמנם באמצעות ספרך נעשה השולחן כ'בסיס לדבר המותר'...?

סיים רבנו ואמר: 'אם אין בידי לא עולם הזה ולא עולם הבא, לפחות אתפלל תפילה הגונה!' ומיד החל בתפילה נרגשת.

והעידו בפניי זקני החסידים", סיים נכדו ה'אמרי חיים', "כי תפילה שכזו לא טעמו הם מעולם. ההתלהבות הייתה כה גדולה עד שאף הנברשות הגדולות התלויות בהיכל התנועעו, ומעת לעת מתעניין היה ה'צמח צדיק' כמה זמן עבר מתפילה זו..." ('כנסת ישראל' עמ' נו)

מעשה אמונים — סיפור שבועי על אמן ותפילה

ברוך גוזר ומקיים

ידוע היה הרה"ק רבי אליעזר זוסיא פורטוגל, האדמו"ר מסקולען זצ"ל, באהבת ישראל שבערה בקרבו. אהבת ישראל שהגיעה לכדי מסירות נפש. בתקופה שלאחר סיום מלחמת העולם השנייה, הקים את הארגון הנודע 'חסד לאברהם' שבמסגרתו נעזרו אלפים רבים במגוון הבעיות הרוחניות והגשמיות שליוו את פליטי השואה באותם ימים.

בפרט התמסר האדמו"ר בכל לִבו ונשמתו לילדים הרכים פליטי השואה. עם סיום המלחמה החל הרבי בפרוייקט איסוף ילדים ניצולים, ולבסוף אימצו הוא ואשתו כארבע מאות ילדים מפליטי השואה ודאגו לכל צורכיהם הגשמיים והרוחניים כאחד.

על עומק הקשר והאהבה ששררו בין האדמו"ר ל'ילדיו' הפליטים, יעיד הנוסח שכתב להם בצוואתו: "זכרו נא שהייתי מסור לכם מיום דעתי אתכם. לא היה אוהב קרוב ממני, בגוף, בממון ובייסורים רבים שעברו עליי, לא עלינו. כמעט כל יום ערב ובוקר עמדתי על המשמר להשגיח אם כבר אכלתם, שתיתם וכדומה. וגם שכרתי לכם מלמדים מצוינים ושילמתי שכר לימוד כראוי כדי ללמד אתכם, להאיר עיניכם בתורת השם, ולהדריככם בדרך הטוב והישר".

מסירות נפשו למען היהדות לא התחילה רק בימים שלאחר השואה. שנים רבות קודם לכן כבר מסר נפש לקירוב יהודים לאביהם שבשמים, כפי שסיפר לימים למקורבו רבי קלמן דריבן: "בהיותי אברך צעיר פעלתי בקרב 'יהודי רומניה, צעירים ומבוגרים, לקרבם לאמונה בה'. בין השאר, עמלתי לשכנע צעירים שלא יתגייסו לצבא הרומני, כיוון שידעתי שהעושים כן גוזרים על עצמם ניתוק מוחלט מדרכי היהדות, מבלי שתהיה להם היכולת לשוב למקורותיהם. שכנעתי אותם שתחת זאת ייכנסו ללמוד תורה בישיבה קדושה, צעד שבוודאי יגרום להם להישאר נאמנים לה' ודבקים במורשת אבותיהם.

רצתה ההשגחה, וביום מן הימים התעוררתי לקול דפיקות עזות על דלת ביתי. בפתח ניצבו שני שוטרים חסונים, ובטרם היה סיפק בידי לומר מילה, אזקו הם את ידיי ורגליי והובילוני כפושע מורשע לבית המעצר.

מסתבר כי מישהו דאג להלשין לשלטונות שקיים אדם בשם אליעזר פורטוגל המשכנע צעירים שלא להתגייס לצבא ואף מדריכם כיצד יוכלו להיפטר מחובתם. השלטונות בדקו את נכונותם של הדברים, וכשמצאו שאמת הדבר שלחו מיד לעוצרני.

מצבי היה עגום עד מאוד. השלטונות התייחסו אליי כאל הגרוע שבעבריינים, כלאו אותי בדד בצינוק מלוכלך וחשוך, ואף את כיפתי ומשקפיי החרימו".

"הנני חלוש מטבעי", סיפר הרבי, "ובעודי מוטל על רצפת האבן ונושם אך בקושי את האוויר הדחוס והמעופש, דימיתי כי סופי קרב. במהלך הימים הבאים איבדתי כל מושג של זמן. גם לא ידעתי כמה זמן איאלץ לשהות במקום, והאנשים היחידים שהיה לי איתם קשר, קרי הסוהרים ואנשי השלטון, עשו הכול כדי שאשתכנע שאפסה תקוותי לצאת אי-פעם מתחת ידיהם.

כיוון שלא היו בידי ספרים או כל תעסוקה אחרת, חששתי פן אשתגע מהשעמום הגובר, על כן החלטתי להשקיע כמה שיותר זמן בתפילה.

כך, כיסיתי את ראשי בחולצה שלבשתי והתחלתי לפזם את ניגוני התפילות. התפללתי באיטיות כמונה מעות, ברגש ובהתעוררות, כאשר כל מילה נשקלת במאזני הלב וכל משפט נהגה בחיל וברעדה, בכוונה עמוקה ובמחשבה טהורה.

לאחר שעה ארוכה הגעתי לתפילת 'ברוך שאמר' הכוללת בתוכה רצף של שבחים שבהם משבחים אנו את הבורא יתברך על גדולתו ותפארתו. כאשר הגעתי לשבח 'ברוך גוזר ומקיים' נאלמתי דום, ובמוחי צפה ועלתה השאלה כמאליה: כל יתר השבחים בתפילה זו מתארים היבטים חיוביים של השגחת ה' על ברואיו, כ'ברוך מרחם על הארץ', 'ברוך משלם שכר טוב לירא'יו' ועוד, אך מילים אלו נראות כיוצאות דופן, כי בהשקפה ראשונה נראית המילה 'גּוֹזֵרָה' כמבטאת הנהגת דין שאינה רצויה לכתחילה.

'הכיצד לא חשבתי על כך קודם?!' הרהרתי לעצמי בעגמה, 'הייתכן שבמשך שנים התפללתי תפילה חשובה שכזו בדרך אגב ובלא כוונה?!' מחשבה זו גרמה לי צער, ועל כן החלטתי כי לא אמשיך להתפלל בטרם אמצא מענה לתמיהתי.

חזרתי על המילים שוב ושוב תוך שאני מנסה להעלות תשובה במחשבתי, ופתאום הבליחה במוחי ההבנה, והדבר מילא אותי בהתרגשות ובשמחה:

למילה 'מקיים' קיימים שני מובנים: הראשון הוא 'מוציא לפועל', אולם יש מובן נוסף והוא 'מחזיק ונותן כוח'. מעתה מובן השבח: שאף כאשר הקדוש ברוך הוא גוזר גזֵרות קשות על האדם, נותן הוא מאידך את הכוח לעמוד בהן ולסובלן, להחזיק מעמד ולהמשיך הלאה, ועל כך אנו משבחים אותו ואומרים: 'ברוך גוזר ומקיים'.

מחשבה זו הייתה בעבורי כמים קרים על נפש עייפה. הרגשתי כי משמים שלחו לי אותה כדי להאיר לי את הדרך, שאדע שאף במצב הקשה ביותר נוסך בי הבורא יתברך כוחות לעמוד ולהתחזק.

למן אותו רגע השתנתה מחשבתי. הפכתי את הייאוש לאמונה חזקה כי בתוך זמן קצר אשתחרר, ואכן, לאחר ימים מספר שוחררתי ונשלחתי לביתי".

מדי שנה, ביום השנה לשחרורו מן הכלא היה מכנס הרבי את מקורביו, שח להם את קורותיו באותם ימים, חוזר בפניהם על הפירוש הנפלא הטמון בשבח: 'גוזר ומקיים', ומספר על העידוד שגרמו לו המילים, שלא להישבר חלילה אף במצבים הקשים ביותר. כי בכוח האמונה ניתן לעמוד בכל גזֵרותיו של מקום באהבה ('לקוט לקח טוב' עמ' רמ).

עיצוב shay

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו. (אגרת הרמב"ן)

"בני אמונים" ת.ד. 102 בני ברק | פקס. 08-9746102 | מייל. 9139191@gmail.com | ניתן לקבל עלון זה במייל מידי שבוע